

Czy mieszkańcom wsi potrzebny jest fundusz sołecki?

W kwietniu 2009 r. weszła w życie ustawa o funduszu sołeckim. To historyczny moment w samorządowej rzeczywistości, bowiem najniższe ogniwo samorządu terytorialnego, jakim jest jednostka pomocnicza – sołectwo, pozbawione osobowości prawnej może stanowić o sobie, w pewnym, ograniczonym zakresie. Sołectwo zyskało, bowiem ustawową szansę decydowania o przeznaczeniu środków wyodrębnionych z budżetu gminy. Środki te zwane funduszem sołeckim są częścią budżetu gminy, ale o przeznaczeniu kwoty należnej danemu sołectwu decyduje Zebranie Wiejskie – organ uchwałodawczy sołectwa. Wnioski dotyczące wykorzystania funduszu sołeckiego mogą zgłaszać: sołtys, rada sołecka i 15 dorosłych mieszkańców sołectwa. Ważne, aby taki wniosek rozdysonowywał całą kwotę, posiadał wstępny kosztorys poszczególnych zadań oraz uzasadnienie. Już samo rozpoznanie potrzeb sołectwa, ich usystematyzowanie i przyjęcie kolejności realizacji zadań z nich wynikających jest dla danego sołectwa podstawą dalszego rozwoju. Coraz powszechniejsza cyfryzacja wsi daje możliwość komunikowania się i konsultacji dotyczących sposobów wykorzystania funduszu sołeckiego. Mieszkańcy na długo przed złożeniem przez sołtysa wniosku w gminie, a nawet przed samym zebraniem wiejskim mają szansę zgłaszania propozycji dotyczących tego, na co można w danym roku wydatkować wspomniane środki. Analiza potrzeb sołectwa już w pierwszym roku funkcjonowania ustawy uświadomiła mieszkańcom sołectw jak wiele jest potrzeb, a jak małe są środki na ich zaspokojenie. Dlatego właśnie pojawiła się konieczność wsparcia realizacji zadań finansowanych z funduszu sołeckiego wkładem własnym mieszkańców wsi. W wielu przypadkach można stwierdzić, że każda złotówka wydatkowana z budżetu gminy w postaci funduszu sołeckiego została podwojona poprzez zaangażowanie i wkład własny mieszkańców sołectwa. Najczęściej jest to praca ludzka, praca specjalistycznego sprzętu, który nieodpłatnie udostępniają ich właściciele, mamy także coraz liczniejsze przypadki fundowania przez lokalnych sponsorów konkretnych urządzeń zabawowych na place zabaw, zakup materiałów budowlanych, sponsorowanie nagród konkursowych, udostępnianie prywatnych trampolin, bryczek, koni do przejażdżek, nieodpłatne występy lokalnych artystów uświetniające festyny, pikniki itp. Jak widać dzięki wprowadzeniu ustawy o funduszu sołeckim znacząco wzrosła aktywność mieszkańców, wspólne działanie i integracja.

Warto wspomnieć, że w ostatnim dwudziestolecu nastąpiła istotna zmiana struktury społecznej środowiska wiejskiego. W wielu rejonach Polski, choć szczególnie widoczne jest to na Mazowszu, odnotowuje się dużą migrację z terenu miast do podmiejskich miejscowości będących najczęściej sołectwami. Z relacji sołtysów podwarszawskich miejscowości wynika, że statystycznie liczba napływowych mieszkańców znacząco przewyższa liczbę rodowitych mieszkańców sołectwa. W tej

¹ Autorka była sołtyską wsi Opypy w latach 2003-2011. Obecnie m.in. członkini Rady Sołeckiej.

sytuacji integracja środowiska wiejskiego wydaje się być priorytetowym celem dla wielu sołtysów. Fundusz sołecki, a właściwie jego realizacja stała się narzędziem do integrowania mieszkańców sołectwa we wspólnym decydowaniu, działaniu, pracy, komunikowaniu się i zabawie.

Czy zatem ktoś ma jeszcze wątpliwości, co do tego czy fundusz sołecki jest potrzebny wsi? Wykazany powyżej bilans korzyści wynikających z dobrodziejstwa ustawy o funduszu sołeckim jednoznacznie potwierdza, że ustawa była oczekiwana i potrzebna. Jej rezultaty stanowią korzyści, które nie tylko da się wymierzyć i policzyć, lecz także obserwować w zmianie relacji i stosunków społecznych.

Problemy i trudności wynikające z realizacji ustawy o funduszu sołeckim

Wprowadzenie ustawy o funduszu sołeckim jest ogromnym dobrodziejstwem dla sołectw, stanowi jednak także duże wyzwanie merytoryczno-organizacyjne. Wymusza, bowiem na organach sołectwa dobrą znajomość statutu sołectwa, statutu gminy, ustawy o funduszu sołeckim, ustawy o samorządzie gminnym, a także strategii rozwoju gminy oraz planu odnowy wsi, jeżeli taki istnieje. Bardzo ważna jest, bowiem procedura i terminy związane z przygotowaniem poprawnego wniosku. Zadania wymienione we wniosku dotyczącym przeznaczenia funduszu sołeckiego w danym roku budżetowym, muszą być zgodne z zadaniami własnymi gminy. Ważne jest także, aby ich realizacja była możliwa w danym roku budżetowym, nie ma, bowiem możliwości wykorzystania ich w roku następnym. Nie mogą to, zatem być zadania z długim terminem realizacji, lub wymagające długotrwałych uzgodnień czy konsultacji. Czteroletnie doświadczenie wynikające z realizacji ustawy spowodowało, że w urzędach gmin powołano pracowników odpowiedzialnych za poprawne przygotowanie Zebrania Wiejskiego, przygotowanie wniosku, jego realizację i odpowiednie rozliczenie. Nie zawsze, bowiem sołtys potrafi samodzielnie poradzić sobie z całą procedurą, która w prawdzie nie jest skomplikowana, jednak sołtysom niewprawionym w pisanie wniosków, może sprawić trudność. Jak duże jest to wyzwanie świadczy fakt, iż w gminie Grodzisk Mazowiecki w roku 2010 wykorzystano fundusz sołecki tylko w 38%, a w roku 2011 w 47 %. Analizę przyczyn tej sytuacji zawarłam w artykule **„Fundusz sołecki przepadł, kto jest winien?” w nr 2(242) Gazety Sołeckiej** (str.17 i 22). Ważną uwagą jest kwestia przetargów ogłaszanych przez gminę, a dotyczących wydatkowania środków w ramach funduszu sołeckiego. Okazało się, że często sołectwa przeznaczają go na wyposażenie placów zabaw. W sytuacji, gdy dotyczy to kilku sołectw ogłaszany jest przetarg i zazwyczaj okazuje się, że ceny zakupu poszczególnych urządzeń zabawowych są niższe od tych szacowanych we wniosku. Wówczas po zakupie zaplanowanych zabawek pozostają jeszcze niewykorzystane środki, które możemy zagospodarować w ramach odpowiednio sprecyzowanego wniosku. Istotny jest jednak odpowiednio sprecyzowany wniosek np. zapis wyposażenie placu zabaw – kwota (bez wyszczególniania cen poszczególnych zabawek). Wówczas pozostałą kwotę można wykorzystać na zakup innej zabawki. W przypadku przegłosowania wniosku, w którym ewidentnie widać, że duża część pracy będzie musiała być wykonana w czynie społecznym, warto pamiętać, by podczas Zebrania Wiejskiego stworzyć listę, na którą wpiszą się chętni do uczestniczenia w danym przedsięwzięciu. W przeciwnym razie może się okazać, że

mieszkańcy chętnie przegłosują coś, w czym nie mają zamiaru wziąć udziału a co pozostanie na barkach sołtysa.

Choć realizacja ustawy o funduszu sołeckim może sprawiać niektórym sołtysom pewne trudności warto pamiętać, że korzyści z niej wynikające są krokiem milowym w zwiększeniu podmiotowości sołectw, podniesieniu, jakości życia na wsi oraz ożywianiu środowisk wiejskich.

Dobre praktyki wynikające z realizacji ustawy o funduszu sołeckim w sołectwie Opypy, gmina Grodzisk Mazowiecki:

1. Etap przygotowania wniosku dotyczącego przeznaczenia funduszu sołeckiego

Od momentu podjęcia przez gminę uchwały dotyczącej wyodrębnienia z budżetu środków przeznaczonych na realizację ustawy o funduszu sołeckim (do 31 marca) w sołectwach może trwać dyskusja i wymiana zdań dotycząca zagospodarowania kwoty przypadającej sołectwu w danym roku.

W sołectwie Opypy najgorętsza dyskusja odbywa się na niezależnym forum mieszkańców www.opypy.waw.pl, na którym poruszane są różne, często kontrowersyjne i bardzo polemiczne wątki. Forum to skupia mieszkańców napływowych skupionych wokół jednego osiedla domków jednorodzinnych, znajdujących się obok jednej z opypskich polan tzw. Różanej Polany. Mieszkańcy ci, od kilku lat, pragną wszystkie środki funduszu sołeckiego przeznaczać na zagospodarowanie najbliższego sobie miejsca spotkań. Sołtyska wsi Opypy Maja Winiarska-Czajkowska, odpowiada za harmonijny rozwój obu miejsc rekreacji i integracji mieszkańców, także drugiej tzw. Paprociowej Polany. Oba place zabaw, usytuowane na dwóch odległych krańcach wsi, zostały wykarczowane i uporządkowane przez jej mieszkańców w ramach prac przygotowawczych, przed realizacją wniosku dotyczącego wykorzystania funduszu sołeckiego:

- ✓ Paprociowa Polana w roku 2010,
- ✓ Różana Polana w roku 2012.

Dobrym czasem do rozmów o sposobach zagospodarowywania obu polan są wszelkiego rodzaju spotkania mieszkańców w tych miejscach (festyny, pikniki, grille, zawody strzeleckie, gry wiejskie, noce gwiazd, zabawy na dechach itp.), podczas których sołtyska i członkowie rady sołeckiej sondują opinie mieszkańców. Mniej więcej na miesiąc przed zebraniem wiejskim sołtyska informuje Opypan o możliwości zgłaszania propozycji wykorzystania funduszu sołeckiego w danym roku. Informacja ta przekazywana jest:

- ✓ na tablicach sołeckich,
- ✓ drogą mailową
- ✓ na stronach internetowych (są cztery: www.opypy.com.pl, www.opypy.grodzisk.pl, www.opypy.info.pl, www.opypy.waw.pl),
- ✓ na www.facebook.pl - Sołectwo Opypy

Warto dodać, że są to tylko propozycje, które sołtyska i rada sołecka uwzględniają w przygotowywaniu swoich wniosków. Kolejnym ważnym etapem jest spotkanie Rady Sołeckiej, która wypracowuje swój wniosek. Zostanie on

przedstawiony Zebraniu Wiejskiemu. Sołtyska przedstawia także swoją propozycję wykorzystania funduszu sołeckiego, jednak od dwóch lat Rada Sołecka wypracowuje swój odrębny wniosek. Mniej więcej na 14 dni przed Zebraniem Wiejskim mieszkańcy są powiadamiani o dacie Zebrania Wiejskiego, które uchwali wniosek dotyczący funduszu sołeckiego. Informacja ta przekazywana jest na tablicach sołeckich, drogą mailową, poprzez strony internetowe oraz na fb. Zawiadomienie zawiera także zazwyczaj krótką informację o kwocie do zagospodarowania oraz o podmiotach mogących składać wnioski i o tym, jak taki wniosek powinien wyglądać. W związku z powyższym Zebranie Wiejskie w Opypach zgodnie z ustawą podejmuje uchwałę, przegłosowując konkretny wniosek: sołtysa, rady sołeckiej lub 15 mieszkańców.

Protokoły ze spotkań Rady Sołeckiej i Zebrań Wiejskich znajdują się na www.opypy.com.pl w zakładce solectwo/protokoły.

Wniosek wraz z uchwałą i protokołem sołtyska składa w urzędzie gminy do końca września.

2. Etap realizacji wniosku dotyczącego wykorzystania funduszu sołeckiego.

Realizacja konkretnego wniosku dotyczącego wykorzystania funduszu sołeckiego zwyczajowo rozpoczyna się w Gminie Grodzisk Mazowiecki po 15 marca. Data ta jest bowiem datą wpłaty pierwszej raty podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego. Wówczas kasa gminy, zasilona w/w wpłatami gotowa jest do realizacji zobowiązań wynikających z zapisów budżetu dotyczących funduszu sołeckiego. W naszym solectwie prawie wszystkie środki przeznaczane są na zagospodarowywanie miejsc rekreacji i integracji mieszkańców, jakie stanowią obie opypskie polany: Paprociowa i Różana (nazwane od ulic, przy, których się znajdują).

I tak w 2010r. solectwo Opypy wzbogaciło się o: 100 rozkładanych krzeseł, 3 składane stoły konferencyjne, namiot-zadaszenie nad sceną o wymiarach 6x8 oraz dwie huśtawki. Fakt ten bardzo uaktywnił mieszkańców, którzy zaangażowali się w stworzenie Paprociowej Polany, miejsca rekreacji i integracji, na której usytuowano plac zabaw i zbudowano drewnianą scenę. Kilkaset godzin pracy poświęciliśmy na karczowanie, czyszczenie i porządkowanie polany o powierzchni ponad 6000m². Dzięki zaangażowaniu lokalnych firm budowlanych i wsparciu właściciela składu budowlanego sami zbudowaliśmy drewnianą scenę, na której odbywają się występy, koncerty, festyny, a nawet zebrania wiejskie, (ponieważ nie mamy świetlicy).

W roku 2011 kontynuowaliśmy wyposażanie Paprociowej Polany kupując w ramach funduszu sołeckiego ściankę wspinaczkową i karuzelę oraz monitoring. Podczas festynu wiejskiego mieszkańcy ufundowali kontener, który służy nam, jako magazyn oraz alarm do niego.

Rok 2012r. obfitował w wiele wydarzeń związanych z otwarciem Różanej Polany. Mieszkańcy przez kilka weekendów porządkowali plac o powierzchni 3000 m², by 19 maja 2012 r. mogło odbyć się uroczyste otwarcie inauguracyjne kolejny plac zabaw utworzony ze środków funduszu sołeckiego. Plac zabaw został wyposażony w podwójny i pojedynczy kiwak, drewniany wigwam, kompleks drabinek i zjeżdżalni oraz wieżyczkę obserwacyjną. Mieszkańcy sami zadbali o rozplantowanie kilkudziesięciu ton piasku przywiezionego do rozsypania pomiędzy zabawkami oraz zbudowali zabezpieczenie oddzielające strefę piasku od trawnika. Ostatni fundusz

solecki, który realizowany będzie w tym roku przeznaczaliśmy na zakup map topograficznych, zakup materiałów niezbędnych do ogrodzenia Różanej Polany, zakup kolejnych urządzeń zabawowych na plac zabaw oraz na dofinansowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci z Opyp uczęszczających do pobliskiej szkoły. W tym roku w ramach naszego wkładu własnego mieszkańcy sami wykonają ogrodzenie Różanej Polany.

Wysokość funduszu sołeckiego w Opypach w poszczególnych latach wynosiła:

Rok	Kwota	Fundusz sołecki	Wkład własny mieszkańców
2010	19.006,52zł	100 krzeseł; 3 stoły; 2 huštawki; zadaszenie nad sceną 6x8mb	Karczowanie i porządkowanie Paprociowej Polany 6100m2 budowa drewnianej sceny 6x8mb kiwak koń wartość wkładu 19.200zł
2011	19.450,38zł	ścianka wspinaczkowa; karuzela; monitoring na Paprociowej Polanie	ufundowanie kontenera grilla; alarmu; banery; koszenie Paprociowej Polany; kielbasa, ciasta i napoje; wartość wkładu 9.400zł
2012	21.681,98zł	podwójny i pojedynczy kiwak; drewniany wigwam; kompleks drabinek i zjeżdżalni; wieżyczka obserwacyjna	karczowanie i porządkowanie Różanej Polany 3000m2; obsadzanie różami; rozplantowanie 50t piasku; budowa palisady wartość wkładu 9.900zł
2013	24.354,15zł	stół do ping-ponga; kosz do koszykówki; piłkarzyki; podwójna huštawka; siatka i słupki ogrodzeniowe; mapy topograficzne; dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych dla opypskich dzieci	budowa ogrodzenia 240mb budowa stelaży pod mapy i tablice ogłoszeniowe; przewidywana wartość wkładu 12.300zł
Razem	84.493,03zł		Wartość szacunkowa 50.800zł

Udział wkładu własnego do funduszu sołeckiego wynosi 60%.

Podsumowując warto zauważyć, że w naszym sołectwie prawie każda złotówka wydatkowana, jako fundusz sołecki została podwojona poprzez pracę i zaangażowanie mieszkańców oraz hojność fundatorów, którzy sponsorowali materiały budowlane, zakupili kontener, alarm lub kolejne urządzenia zabawowe na plac zabaw. Należy podkreślić, że w przypadku sołectwa Opypy fundusz sołecki spowodował aktywizację i mobilizację mieszkańców, za którą poszła integracja i inicjowanie wielu kolejnych projektów, pomysłów i przedsięwzięć.

Życzymy wszystkim sołectwom, szczególnie na Mazowszu, gdzie najmniej gmin podejmuje uchwałę o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego, aby radni zdecydowali się

na jego uchwalenie, bo jest to ogromna szansa dla całej społeczności wiejskiej danej gminy.

Nasze sołectwo jest najlepszym przykładem na to, jak wiele dzięki niemu można wspólnie zrobić.

Stowarzyszenie

NASZE OPYPY

Opypy, sierpień 2010

SÓŁTYS
WSI OPYPY

PAPROCIOWA POLANA

Miejsce rekreacji i integracji mieszkańców wsi Opypy, wykonane ze środków funduszu sołeckiego, wpłat lokalnych sponsorów oraz społecznej pracy mieszkańców.

OPYPY /KWIECIEŃ 2010 - SIERPIEŃ 2010

TWORZENIE PAPROCIOWEJ POLANY

OPYPY

OPYPY /SIERPIEN 2011 - MAJ 2012

TWORZENIE
RÓZANEJ
POLANY

OPYPY

